

ЧЕРЕВИЧНИЙ Геннадій²⁴

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
м. Київ, Україна

ORCID: [0000-0001-9094-8732](https://orcid.org/0000-0001-9094-8732)

E-mail: gscherevichnyj@gmail.com

ПРОЄКТУВАННЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТУ

Розкрито головні аспекти проектування змісту професійної підготовки майбутніх учителів історії в умовах цифровізації вищої освіти, зокрема в університетах. Звернуто увагу на особливості професійної підготовки з урахуванням впливу цифрової трансформації суспільства взагалі та університетської освіти зокрема. Акцентовано увагу на необхідності взаємоузгодженості всіх змістових компонентів, що є складниками освітньої та робочих програм, підручників, посібників, методичних рекомендацій тощо. Наголошено на практикоорієнтованих підходах до проектування змісту професійної підготовки майбутніх учителів історії в умовах цифрової трансформації університету.

Ключові слова: майбутній учитель історії, професійна підготовка, зміст професійної підготовки, університетська освіта, цифрова трансформація.

Projecting the Content of the Professional Training of Future History Teachers in the Conditions of Digitalization of the University. The author revealed the main components of designing the professional training of future history teachers in the conditions of digitization of higher education, particularly in universities. The peculiarities of the development of the professional training model, taking into account the impact of the digital transformation of society in general, and university education in particular, are noted. Attention is focused on the need for mutual coordination of all content components that are components of educational and work programs, textbooks, manuals, methodical recommendations, etc. Emphasis is placed on the practice-oriented content of designing the content of the training of future history teachers.

Keywords: Future History Teacher, Professional Training, Content of Professional Training, University Education, Digital Transformation.

Вступ. Цифровізація освіти в умовах сьогодення набуває дедалі більш швидких обертів. Трансформаційні зміни торкнулися й вищої школи, зокрема у контексті розвитку університетської освіти. У цьому сенсі професійна підготовка майбутніх учителів історії зазнає переосмислення й певного оновлення, у тому числі й з урахуванням цифрового аспекту та впливу воєнного стану.

Проектування змісту професійної підготовки майбутніх учителів історії стає одним із пріоритетних напрямів як історичної, так і педагогічної науки. Адже зміст професійної підготовки є вагомим чинником, який свідчить про

²⁴©ЧЕРЕВИЧНИЙ Геннадій (CHEREVYCHNYI Gennadii)

ефективність освітнього процесу підготовки педагогів-істориків. Зміст професійної підготовки учителів має відповідати нормам чинного законодавства і є тим контекстом, який має неухильно взаємоузгоджуватись із суспільним розвитком, відповідати вимогам реального педагогічного середовища закладу освіти, до якого випускник університету працевлаштуватиметься, має розроблятися на засадах наукового підходу з урахуванням досвіду поколінь та новацій сучасного освітньо-наукового простору.

Мета і методи. Метою дослідження є визначення головних аспектів проектування змісту професійної підготовки майбутніх учителів історії в умовах цифровізації університету. Застосовано метод контент-аналізу для вивчення літературних, інформаційних, законодавчих і довідкових джерел та метод педагогічного моделювання для наведення взаємоузгодженості компонентів змісту.

Основні результати. Проектування змісту професійної підготовки майбутніх учителів історії є специфічним й складним процесом, який передбачає два основних вектори – фахово-історичний та професійно-педагогічний. У цьому сенсі слід наголосити на кількох головних аспектах, які впливатимуть на процес проектування в умовах цифровізації університету.

Аспект 1. Законодавчий (визначається державою).

Основою для проектування змісту професійної підготовки майбутніх учителів історії мають стати законодавчо обумовлені вимоги, наприклад у Законі України «Про вищу освіту» [2] зазначено, що за вимогами стандарту вищої освіти до освітньої програми «нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання» (ст. 10, п. 3.(4)); заклади вищої освіти мають право «самостійно запроваджувати спеціалізації, визначати їх зміст і програми навчальних дисциплін» (ст. 32, п. 1(10)); органи студентського самоврядування «вносять пропозиції щодо змісту навчальних планів і програм» (ст. 40, п. 5(10)).

Н. Ничкало, Л. Лук'янова і Л. Хомич, посилаючись на законодавчі документи, зазначають, що зміст професійної підготовки українських учителів визначається освітніми програмами, що розробляються і реалізуються в межах автономії закладів вищої освіти, національних, державних університетів. Вони також зауважують, що освітні програми визначають компетентності та предметні результати й певні спеціалізації підготовки вчителів [3].

Вагомим законодавчим документом для змістової частини професійної підготовки майбутніх учителів історії є Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», який регламентує основні підходи «до визначення переліку та опису загальних і професійних компетентностей вчителя» [1].

Аспект 2. Корпоративний (визначається університетом).

Дослідники С. Цюра і І. Мищишин стверджують, що «професійна підготовка вчителя в університеті на початок XXI століття стала звичним явищем для європейського освітнього простору». Вони акцентують увагу на актуальності досвідного навчання в університеті для усвідомленого розвитку майбутнім учителем власних знань як таких, що здобуті з реальної діяльності. На їхню думку, «трактування професійних педагогічних знань як клінічних, тобто таких, що можна здобути лише у безпосередньому досвіді спостереження, імітування і самостійного виконання дій, ставить сучасний університет перед необхідністю перерозподілу співвідношення наукової і професійно орієнтованої підготовки майбутнього вчителя» [4].

Виходячи з ретроспективного досвіду підготовки майбутніх учителів історії кафедрою новітньої історії України історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, можна виокремити певні традиційні методологічні підходи: трансдисциплінарно-компетентнісний; системний; мережецентричний; суб'єктно-діяльнісний; особистісно-орієнтований; адаптивний; акмеологічний, аксіологічний та ін.

Аспект 3. Цифрова трансформація освітнього процесу в умовах воєнного стану (визначається станом суспільства). Вплив цифровізації на проектування змісту освіти в умовах воєнного стану за об'єктивних причин забезпечує розвиток дистанційного й змішаного форматів професійної підготовки майбутніх учителів історії.

Змістовий контекст забезпечується упровадженням цифрових аудіо-, відео- та медіатехнологій, уможливорює застосування інтелектуальних технологій, зокрема штучного інтелекту та віртуальної реальності задля навчання й поповнення системи професійної підготовки майбутніх учителів історії в університеті.

Висновки. Таким чином, визначено три головних аспекти проектування змісту професійної підготовки майбутніх учителів історії в умовах цифрової трансформації університету воєнного часу, що в подальшому слугуватиме дослідницьким розвідкам та сприятиме розгортанню процесу проектування за відповідним моделюванням його основних складників.

Список використаних джерел:

1. Затвердили професійний стандарт учителя – документ. *НУШ*. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Nakaz_2736.pdf (дата звернення: 25.03.2024).
2. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII ; станом на 24.03.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 25.03.2024).

3. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід : наук.-аналіт. доп. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; За ред. В. Кременя. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка». 2021. 54 с.
4. Цюра С. Б., Мишишин І. Я. Професійна підготовка вчителя в університеті: умови розвитку особистого досвіду студента. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. Київ, 2013. Вип. 22(32). С. 182–185. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/14794> (дата звернення: 20.03.2024).

References:

1. Zatverdylu profesiyni standart uchytelia – dokument. NUSh. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Nakaz_2736.pdf (data zvernennia: 25.03.2024).
2. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 1 lyp. 2014 r. № 1556–VII ; stanom na 24.03.2024 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (data zvernennia: 25.03.2024).
3. Profesiina pidhotovka vchytelia: ukrainski realii, zarubizhnyi dosvid : nauk.-analit. dop. / Nats. akad. ped. nauk Ukrainy, In-t ped. osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy; Za red. V. Kremenia. Kyiv : Vyd-vo TOV «Yurka Liubchenka». 2021. 54 s.
4. Tsiura S. B., Myshchyshyn I. Ya. Profesiina pidhotovka vchytelia v universyteti: umovy rozvytku osobystoho dosvidu studenta. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 16: Tvorcha osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky*. Kyiv, 2013. Vyp. 22(32). S. 182–185. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/14794> (data zvernennia: 20.03.2024).

АДАМСЬКА Ірина²⁵

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

ORCID: [0000-0002-8913-6742](https://orcid.org/0000-0002-8913-6742)

E-mail: adamska@knu.ua

ВИКОРИСТАННЯ КІНОХРОНІК У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ

Важливою складовою частиною в роботі вчителя історії є навички працювати з історичними джерелами та вміння передавати свій досвід учням. У дослідженні розглянуто практику використання кінохронік як одного з видів візуальних джерел в підготовці вчителів історії у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. З'ясовано інформаційний і дидактичний потенціал українських кінохронік. Визначено основні етапи підготовки вчителів історії до роботи з кінодокументами.

Ключові слова: кінохроніка, візуальна історія України, українська культура, вчитель історії.

***The Use of Newsreels in History Teachers Education.** An important part of a history teacher's work is the ability to work with historical sources and to pass on their experience to pupils. This research examines the practice of using newsreels as one of the types of visual sources in the education of history teachers at the Taras Shevchenko National University of Kyiv. The informational and didactic potential of Ukrainian newsreels is revealed. The main stages of preparing history teachers to work with film documents are identified.*

Keywords: Newsreels, Visual History of Ukraine, Ukrainian Culture, History Teacher.

²⁵ ©АДАМСЬКА Ірина (ADAMSKA Iryna)